

ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З АСЕАН В СУЧАСНИХ УМОВАХ: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

***Анотація.** У статті досліджуються основні форми та напрямки сучасного етапу економічного співробітництва з АСЕАН.*

Ключові слова: АСЕАН, Україна, економічне співробітництво, зона вільної торгівлі.

***Аннотация.** В статье исследуются основные формы и направления современного этапа экономического сотрудничества с АСЕАН.*

Ключевые слова: АСЕАН, Украина, экономическое сотрудничество, зона свободной торговли.

***Annotation.** The article researches leading forms and directions of economic cooperation Ukraine with ASEAN nowadays/*

Keywords: ASEAN, Ukraine, Economic cooperation, free trade area.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Глибока системна модернізація нашої країни потребує також значне оновлення та коригування зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної стратегії Української держави. При цьому сучасна зовнішня політика України та її зовнішньоекономічна складова враховують світові тенденції, намагаються діяти у відповідності з ними.

Однією з таких тенденцій є значне посилення ролі Східноазійського регіону у світових економічних процесах. Східна Азія виконує нині роль найважливішого локомотиву розвитку світової економіки на шляху нелегкого пошуку виходу із сучасної глобальної фінансово-економічної кризи. Важлива роль у східно азійській регіональній архітектурі належить Асоціації країн Південно-Східної Азії- АСЕАН. Маючи загальний ВВП обсягом 1,8 трлн. дол. США та темпи зростання 5%, АСЕАН має конкретні й серйозні завдання щодо створення у своїх рамках до 2015 р. єдиного ринку та промислової бази [1]. Також, Секретаріат АСЕАН спільно із Азіатським банком розвитку розробляє орієнтири щодо свого розвитку до 2030 р. Зокрема, передбачається, що до 2030 р. АСЕАН має потроїти свій нинішній рівень ВВП з 3 тис. дол. США у 2010 р. до 10 тис. дол. США у 2030 р. В перспективі ж передбачається перетворення АСЕАН на конкурентоспроможний, всеохоплюючий, багатий АСЕАН, що представляє собою глибоко інтегровану економічну спільноту без кордонів [2].

У документах 20-го самміту АСЕАН, який відбувається 3-4 квітня 2012 р. у Пном-Пені (Королівство Камбоджа) були узагальнені основні підсумки 45-річного шляху розвитку АСЕАН, визначені його конкретні завдання на 2012 р. у напрямку розбудови Економічної Спільноти АСЕАН. Було відзначено, що за період існування Програми розбудови Економічної Спільноти АСЕАН, протягом 2008-2011 р.р. було реалізовано 67,9 запланованих завдань [3].

На необхідність посилювати співпрацю із країнами Тихоокеанського басейну, зокрема, такими об'єднаннями, як АСЕАН та інші, які зараз набувають все більшої ваги, акцентував увагу Президент України В.Янукович у своєму виступі на урочистих зборах з нагоди 20-ї річниці створення Національного інституту стратегічних досліджень [4].

У цьому контексті особливого наукового та практичного значення набуває завдання глибокого аналізу стану та перспектив економічної інтеграції України з цим могутнім інтеграційним об'єднанням у Східній Азії, формування оптимальної моделі зовнішньоекономічного співробітництва України з АСЕАН.

Аналіз останніх досліджень публікацій. Питання здійснення співробітництва України з АСЕАН розглядалися у публікаціях Н.Городньої, А.Гончарука, І. Гуменного, П.Ігнат'єва, М. Кулінича, Ю. Курнишової, Л.Лещенка, Я.Масштабея, С.Шергіна та інших. Разом з тим, динамізм та актуальність проблеми потребують появи нових досліджень, у яких були б системно досліджені питання зовнішньоекономічної співпраці України з АСЕАН в умовах сучасних модернізаційних трансформацій.

Мета статті - дослідження існуючих форматів економічного співробітництва України з країнами АСЕАН.

Виклад основного матеріалу. Офіційний візит Президента України В. Януковича у 2011 році до Соціалістичної Республіки В'єтнам, та державні візити того ж року до Республіки Сінгапур і Брунею Даруссаламу дали серйозний поштовх осмисленню ролі Південно-Східної Азії у сучасній зовнішньоекономічній стратегії Української держави, визначили контури нового формату співпраці нашої держави з АСЕАН.

Варто відмітити, що опорною базою нинішнього етапу просування економічних інтересів України у Південно-Східній Азії не випадково обрано В'єтнам. Протягом останнього часу ця країна демонструє великі досягнення у своєму економічному розвитку й перетворилася на одного з найважливіших торговельно-економічних центрів як усієї Східної Азії, так і АТР. Так, у липні 2011 р. Національна експортна стратегія США додала В'єтнам до списку "наступних тигрів" світового ринку, як Колумбія, Індонезія, Саудівська Аравія та Туреччина. Один лише Сінгапур інвестував у В'єтнам більше ніж 23 млрд. дол. США. В'єтнамські бізнесмени розпочали реалізовувати свої власні проекти за кордоном, чия вартість нині дорівнює 11 млрд. дол. США, а торгівля В'єтнаму з Китаєм зросла у 900 разів, починаючи з 1992 року [5].

Українсько-В'єтнамські двосторонні відносини базуються перш за все на позитивному досвіді співпраці обох країн в галузі промислового будівництва, господарської діяльності, а активна експортно-імпортна та інвестиційна політика в'єтнамського уряду дає в перспективі змогу щороку залучати в економіку країни прямі іноземні інвестиції на суму 9-10 млрд. дол. США [6].

Серед найважливіших пріоритетів подальшого нарощування українсько-в'єтнамської співпраці в економічній сфері є здійснення заходів щодо нарощування обсягів українсько-в'єтнамської торгівлі, диверсифікація двосторонніх експортно-імпортних операцій, збільшення в нашій торгівлі питомої ваги продукції з високим ступенем переробки.

Пріоритетом у двосторонніх відносинах між Україною та В'єтнамом має стати на сьогодні реалізація спільних проектів у промисловій сфері, насамперед у таких галузях як авіабудування, суднобудування, промислове машинобудування, хімічна та видобувна промисловість, сфера енергетики (включаючи ядерну та альтернативну енергетику), науково-технічне та військово-технічне співробітництво, сільське господарство, міжрегіональна співпраця тощо. Особливо важливим для обох сторін може стати створення на території України і В'єтнаму спільних українсько-в'єтнамських підприємств [7].

Дуже важливим для України є економічне співробітництво з Республікою Сінгапур. Слід зазначити, що таке співробітництво розвивається у двох площинах. Перша - безпосередньо через торговельно-економічне співробітництво. Йдеться, серед іншого, про об'єкти інфраструктури, інвестиції в рамках окремих українських національних проектів, в енергетику, сільське господарство, в тому числі агро сировини, дослідження у різноманітних галузях, капітальне будівництво, авіа - та аерокосмічні комплекси тощо. Друга площина полягає у вивченні та запозиченні українською стороною досвіду реформ, що проводяться у Сінгапурі [8].

Останнім часом Україна також намагається якісно оновити свою економічну співпрацю із найбільш численною країною Південно-Східної Азії - Індонезією. Індонезія займає серйозні позиції на світовій арені - вона входить до Великої Двадцятки. Згідно з даними звіту Світового економічного форуму 2011 р., у 2010 р. Індонезія посіла 18 місце серед країн Великої Двадцятки. ВВП Індонезії - 707 млрд. дол. США, вона є четвертою країною в світі за кількістю населення, яке становить 234 млн. чол. [9].

У своїй зовнішньо - економічній стратегії Україна розглядає Індонезію як перспективного партнера в регіоні Південно-Східної Азії [10].

Пріоритетними галузями взаємовигідної співпраці України з Індонезією є металургійна промисловість, машинобудування, сільське господарство, наземний та морський транспорт та перевезення ними, літако-та суднобудування, військово-технічний комплекс, зв'язок і телекомунікації, легка промисловість, а також подальший розвиток туристичної індустрії. Першочергова увага при подальшій розбудові торговельно-економічного співробітництва України з Індонезією у 2012 р. має надаватися організації і проведенню Третього спільного засідання Міжурядової українсько-індонезійської комісії з економічного та технічного співробітництва (МУІК), а також реалізація домовленостей, досягнутих у ході Другого спільного засідання МУІК (2-3 Об. 2009 р., м. Джакарта) [11].

Одним з головних пріоритетів зовнішньої політики України та її зовнішньоекономічної діяльності в Південно-Східній Азії є розвиток багатоаспектних відносин з Королівством Таїланд. Необхідно підкреслити, що тайський ринок залишається сьогодні одним з важливіших у Південно-Східній Азії для українського експорту, зокрема, металургійних підприємств. Важливе позитивне значення мало призупинення дії антидемпінгового мита проти українських виробників металопродукції, проголошене тайським Прем'єр-міністром у 2004 р. Нині українська сторона приділяє більше уваги ди-

версифікації зовнішньої торгівлі та залученню іноземних інвестицій в нові сфери співпраці, а також у перспективних мега проектах, запропонованих Урядом Таїланду. Так, українська сторона намагається опрацювати більш ефективні механізми взаємної координації подальшого розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин з Таїландом у таких найбільш перспективних сферах співпраці, як торговельна, інвестиційна, наукова, будівельна, транспортна, туристична сфери, енергетичний сектор, космічна галузь, авіа-судно та машинобудівельні сфери [12].

Щодо стану розвитку економічного співробітництва України з Малайзією, фахівці практично є одностайними у думці про ступень зближення двох країн у торговельно – економічній та науково – технічній сферах, а саме: для більшої реалізації потенційних можливостей взаємовигідної українсько-малайзійської співпраці має бути виконаний комплекс масштабних заходів [13]. Пріоритетними напрямками розвитку торговельно-економічних відносин є співробітництво в галузі енергетики, суднобудування, хімічної промисловості, сільського господарства, металургійної галузі, аерокосмічної галузі, військово-технічне співробітництва [14].

Україна також зацікавлена у налагодженні ефективної співпраці з Брунеєм в енергетичній та інвестиційній сферах. Бруней, як країна – експортер енергоресурсів, має надзвичайно великий вплив в Азіатсько – Тихоокеанському регіоні. Щодо інвестиційних можливостей Брунею, варто згадати, що ця країна володіє сімнадцятим за розмірами у світі суверенним фондом обсягом у 30 млрд. дол. США [15].

Варто зазначити, що останні позитивні зміни у М'янмі в напрямку демократизації створюють сприятливі можливості для нового етапу у розвитку економічно – торговельного співробітництва з Україною.

Слід зазначити, що за весь час співробітництва саме 2010 рік став переломним у розвитку торговельно-економічного співробітництва України з країнами – членами АСЕАН, коли із більшістю цих країн почалося піднесення обсягів економічної співпраці.

Про це свідчить рівень торговельно – економічного співробітництва України з країнами – членами АСЕАН у 2010 році, проілюстрований у таблиці 1.

Структура зовнішньої торгівлі України товарами з країнами-членами АСЕАН за 2010 рік [16].

країна	експорт		імпорт		сальдо
	тис. дол.США	у % до 2009 р.	тис. дол.США	у % до 2009 р.	
В'єтнам	136699,1	55,9	117624,2	103,2	19074,8
Індонезія	352586,2	116,0	408645,0	157,0	-56058
Камбоджа	221,9	711,3	3920,9	97,3	-3699,0
Лаоська НДР	59,4	0,4	301,8	167,5	-242,5
Малайзія	96895,1	205,5	171006,7	94,2	-74111,6
М'янма	16816,7	113,4	699,1	441,5	16117,6
Сінгапур	147191,5	113,9	23868,1	88,9	123323,3
Таїланд	432598,0	160,0	162817,2	157,2	269780,8
Філіппіни	31596,5	16,3	23041,8	103,1	8554,7

Отже, визнаючи певний прогрес у зовнішній торгівлі України з АСЕАН, варто також зазначити, що значний потенціал розвитку торговельно - економічної співпраці України з країнами АСЕАН все ще не використовується повною мірою. Так, наприклад, за висновками деяких високо посадовців В'єтнаму, товарообіг між Україною та В'єтнамом мав би зрости щонайменше всемеро [17]. Розвиток економічного співробітництва України з країнами-членами АСЕАН стримується такими чинниками, як гостра конкуренція на регіональному ринку; традиційні зв'язки членів Асоціації з китайськими, американськими, японськими, індійськими, європейськими, корейськими компаніями, які активно й достатньо довго діють на ринках країн Південно – Східної Азії, обмеженість експортних ресурсів України, у деяких випадках недостатня якість українських машин та обладнання, відсутність можливостей проведення активної кредитної політики тощо [18].

Однак слід підкреслити, що найбільш серйозною перешкодою на шляху виведення економічної співпраці України з Південно-Східною Азією протягом тривалого часу була відсутність системної, осмисленої на державному рівні стратегії зовнішньоекономічної політики України в регіоні. Це не лише гальмувало розвиток відносин у двосторонньому форматі, а також, що не менш важливо, - із АСЕАН як провідною інтеграційною структурою в регіоні, центром збалансування інтересів усіх гра-вців глобального й регіонального рівня у Східній Азії. Отже, мають набути якісно нового рівня й взаємовідносини з АСЕАН як цілісною структурою. У цьому плані варто уважно вивчити досвід Російської Федерації і Туреччини. Так, Росія підписала домовленість про створення ділової ради разом з

АСЕАН, а не наодинці з кожною країною. У 2005 році Росія набула статус постійного ділового партнера цієї організації. Було підписано особливу угоду про співробітництво між всіма десятима країнами АСЕАН і Росією. У 2010 році Туреччина, як є поза регіональною державою, підписала Договір про дружбу і співробітництво між собою та країнами Південно – Східної Азії, що відкрило їй сприятливі перспективи щодо тіснішої співпраці з АСЕАН.

Як уявляється, використовуючи цей досвід, Україна має підготувати подібний двосторонній договір Україна - АСЕАН. Беручи до уваги стратегічні завдання керівництва країн АСЕАН щодо подальшого поглиблення процесів економічної інтеграції в рамках АСЕАН, значення такого Договору односторонньо підвищуватиметься.

Також Україні варто активізувати свою участь у діяльності АСЕМ (Зустрічі Європа – Азія - Asia-Europe Meeting-ASEM). Участь у даному форумі може дати нашій державі значні можливості для всебічного розвитку економічної співпраці як з країнами-членами АСЕАН, так й у реалізації завдань європейської інтеграції.

Список використаних джерел:

1. Prakash A., Isono I. ASEAN in the Global Economy – An Enhanced Economic and Political Role/Economic Research Institute for ASEAN and East Asia /ERIA/ - ERIA Policy Brief, № 2012 – 01, January 2012 – 12 p.p. (p.3).
2. ASEAN 2030. Toward a Borderless Economic Community. Draft Highlights/ Asian Development Bank Institute. Tokyo, Japan.- 2012 – 106 p.p. (pp. 3-5).
3. Chairman’s Statement of the 20 – th ASEAN Summit. Phnom Penh, 3-4 April 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.asean2012.mfa.gov.kh/documents/Chairman_Statement_20th_ASEAN_Summit_Final.pdf.
4. Виступ Президента на урочистих зборах з нагоди відзначення 20-ї річниці створення Національного інституту стратегічних досліджень 30.03.2012 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/newc/23609.html>
5. Le Dinh. Vietnam Entnam Engages the World / The Diplomat, March 14, 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.the-diplomat.com/lev-leaders-forum/2012/03/14/Vietnam-eng>
6. Щергін С. Три різних країни однієї Азії/UA Foreign Affairs [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uaforeignaffairs.com/ua/za/golovni-statti/view/article/tri-riznikh-krajini-odniyeji-aziji/>
7. Віктор Янукович: для України В’єтнам був і залишається важливим партнером у Південно-Східній Азії [Електронний ресурс] – Режим доступу : . <http://www.president.gov.ua/news/19652.html>
8. Віктор Янукович: Нас дуже цікавить досвід реформ Сінгапуру[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/19652.html>
9. Там само
10. Жеребчук С. Сучасний стан та перспективи розвитку співробітництва України та Республіки Індонезія /UA Foreign Affairs [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/.../suchasni-stan-ta-perspective-dvostoronogo-spivrobit/>.
11. Україна налаштована на посилення двосторонньої співпраці з Індонезією-Глава держави[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/23548.html>
12. Жеребчук С. Сучасний стан та перспективи розвитку співробітництва України та Республіки Індонезія /UA Foreign Affairs [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/.../suchasni-stan-ta-perspective-dvostoronogo-spivrobit/>.
13. Торговельно-економічні відносини: стан та перспективи. Посольство України в Королівстві Таїланд <http://www.mfa.gov.ua/thailand/ua/publication/print/13083/htm>
14. Гуменний І. 20 років українсько-малайзійських відносин - чи стала Південно-Східна Азія ближчою до України?.Зовнішні справи. 2012. №2.-с.с.19-20.
15. Пріоритети політики України щодо країн Азії: аналітична доповідь. А.З.Гончарук, О.К.Микал, А.М.Кобзаренко.-К.:НІСД, 2011.-46с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/pyt-Azya-dbec8.pdf>
16. Владислав Каськів: Україна зацікавлена у налагодженні ефективної з Брунеєм в енергетичній та інвестиційній сферах [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://www.Glavcom.ua/print/articles/3362/html>
17. Каплюк Г. Про що домовився в Азії Віктор Янукович? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.glavcom.ua/print/articles/3362.html>
18. Пріоритети політики України щодо країн Азії: аналітична доповідь. А.З.Гончарук, О.К.Микал, А.М.Кобзаренко. - К.:НІСД, 2011.-46с.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/pyt-Azya-dbec8.pdf>